

Trin afiechyd Crohn gan ddefnyddio celloedd gwyn y gwaed wedi'u trin

*Mae 'arweiniad
Techlechydd' NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ar sut a phryd y
gellir defnyddio
triniaethau newydd
mewn arfer clinigol.*

Mae'r daflen hon yn ymwneud â sut a phryd y gellir trin celloedd gwyn y gwaed yn y GIG i drin pobl ag afiechyd Crohn. Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros lechyd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Mae ymyriad yn brawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgop i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau yn cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbyty) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n werth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan fod y driniaeth yn eithaf newydd. Golyga hyn nad oes llawer o wybodaeth hyd yma am ba mor dda y mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni.

Ysgrifennwyd y daflen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio afiechyd Crohn na'r driniaeth yn fanwl - dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi gwybodaeth lawn a chynghor i chi am y rhain. Mae'r daflen yn cynnwys rhai cwestiynau y gallech fod am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 6.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Dim ond nifer fach o gleifion a gynhwyswyd yn y dystiolaeth yr edrychodd NICE arni. Er nad yw'r dystiolaeth yn dangos unrhyw bryderon diogelwch mawr, nid oes digon o dystiolaeth i fod yn siŵr pa mor dda mae'r driniaeth hon yn gweithio.

Am y rhesymau hyn, mae NICE wedi dweud mai dim ond fel rhan o astudiaeth ymchwil y dylai'r driniaeth hon gael ei chyflawni.

Efallai nad hon yw'r unig driniaeth bosibl ar gyfer afiechyd Crohn.

Dylai eich tîm gofaliachyd siarad â chi ynghylch p'un a yw'n addas i chi a pha opsiynau triniaeth eraill sydd ar gael.

Trin afiechyd Crohn gan ddefnyddio celloedd gwyn y gwaed wedi'u trin

Yr enw meddygol ar gyfer y driniaeth hon yw 'ffotofferesis allgorfforol ar gyfer afiechyd Crohn'.

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma - siaradwch â'ch meddyg i gael disgrifiad llawn.

Mae afiechyd Crohn yn gyflwr hirdymor sydd fel arfer yn achosi llid ac wlsrau yn y coluddyn bach, er y gall effeithio ar unrhyw ran o'r system dreulio. Y prif symptomau yw poen yn yr abdomen, dolur rhydd a cholli pwysau.

Mae triniaethau yn cynnwys meddyginiaethau i reoli'r llid ac i leihau'r posibilrwydd y bydd y cyflwr yn dychwelyd, a newidiadau mewn deiet. Yn achlysurol, gellir cynnig llawdriniaeth i'r coluddyn.

Fel arfer mae'r driniaeth yn cynnwys casglu gwaed gan y claf drwy bibell fach a osodir mewn gwythïen yn y fraich. Yna mae'r gwaed yn llifo drwy beiriant sy'n gwahanu celloedd gwyn y gwaed, a chaiff gweddill y gwaed ei ddychwelyd i'r claf. Caiff celloedd gwyn y gwaed eu trin â

Gwybodaeth am arweiniad Techlechydd NICE 182

meddyginiaeth sy'n sensitif i olau a golau uwchfioled. Yna cânt eu dychwelyd i'r claf er mwyn ceisio diogelu'r corff rhag y celloedd sy'n achosi'r llid.

Fel arfer mae'r driniaeth yn cynnwys tua 20 sesiwn.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Gan nad oes llawer o dystiolaeth am ddiogelwch y driniaeth hon a pha mor dda mae'n gweithio, dim ond fel rhan o astudiaeth ymchwil y gall eich meddyg gynnig y driniaeth hon i chi.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai cael y driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau amgen?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydyw y byddant yn digwydd?
- Beth sy'n digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Isod ceir disgrifiad bras o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar bedair astudiaeth o'r driniaeth hon.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio?

Mewn astudiaeth o 28 o gleifion, gwellodd y symptomau mewn 14 o gleifion ac roedd 7 ohonynt wedi gwella dros dro (yn glir o symptomau) 12 wythnos ar ôl y driniaeth. Mewn astudiaeth arall, hanerwyd y defnydd o steroidau mewn 8 allan o 10 o gleifion ar ôl tua 10 wythnos, ac roedd 4 allan o 10 wedi gwella dros dro ar ôl tua 20 wythnos. Arhosodd tri ohonynt wedi gwella dros dro ar ôl cyfartaledd o tua 16 wythnos.

Edrychodd astudiaeth o 28 o gleifion hefyd ar ansawdd bywyd gan ddefnyddio holiadur lle y gwelwyd bod sgôr uwch yn peri i'r claf nodi gwell ansawdd bywyd. Gwellodd y sgôr gyfartalog o 122 pwynt cyn y driniaeth i 154 pwynt 12 wythnos ar ôl y driniaeth.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd cynghorwyr mai prif ffactorau llwyddiant yw gwell ansawdd bywyd, lleihau nifer yr y carthion a basiwyd, gostyngiad mewn gwingiadau abdomenol a llai o ddefnydd o steroidau.

Risgiau a phroblemau posibl

Yn yr astudiaeth o 28 o gleifion, bu'n rhaid i ddau roi'r gorau i'w triniaeth oherwydd sgîl-efeithiau; cafodd un gyfog a chafodd y llall dwymyn. Cafodd wyth claf gur pen a ffaryncs chwyddedig (y ceudod yng nghefn y geg) a chafodd 5 gyfog.

Mewn tair astudiaeth arall, yn cynnwys cyfanswm o 14 o gleifion, cafodd dau bwysedd gwaed isel, cafodd un gur pen ysgafn, cafodd un gleisio ysgafn a chafodd un broblemau gyda'i system imiwnedd. Mewn tri chlaf gwaethygodd anemia ar ôl y driniaeth.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr y gallai problemau gynnwys pwysedd gwaed isel, ffitiau, sensitifrwydd i olau neu alergedd i feddyginiaeth sy'n sensitif i olau, anemia a haint a achosir gan y bibell wag denau a ddefnyddir i gymryd gwaed. Mae problemau posibl ond llai tebygol yn cynnwys gwaedu, a chanser a achosir gan y golau uwchfioled.

Rhagor o wybodaeth am afiechyd Crohn

Gall NHS Choices (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan da i gael gwybod mwy. Efallai y gall eich gwasanaeth cyngor a chysylltiadau cleifion (a elwir yn 'PALS' fel arfer) lleol roi cyngor a chymorth pellach i chi.

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ynglŷn ag atal, canfod a thrin cyflyrau meddygol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda y mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn gofyn barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechyd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r daflen hon yn ymwneud â 'ffotofferesis allgorfforol ar gyfer afiechyd Crohn'. Mae'r daflen hon a'r canllawiau llawn sydd wedi'u targedu at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael ar www.nice.org.uk/HTG182

Rydym yn annog sefydliadau gwirfoddol sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r llyfryn hwn yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

MidCity Place, 71 High Holborn, London, WC1V 6NA; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-7871-7

N1932 1P Feb 09

© National Institute for Health and Clinical Excellence, 2009. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of NICE.